UBND TỈNH BÌNH PHƯỚC
SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Số: 2675 /BC-SGDĐT

Bình Phước, ngày 03 tháng 7 năm 2024

BÁO CÁO
Thực trạng công tác tư vấn, hướng nghiệp và phân luồng học sinh giáo dục phổ thông trên địa bàn tỉnh hiện nay

Kính gửi: Uỷ ban nhân dân tỉnh

Thực hiện Công văn số 2615/UBND-TH ngày 02/7/2024 của UBND tỉnh về việc trả lời ý kiến, kiến nghị của đại biểu HĐND tỉnh; Sở Giáo dục và Đào tạo (GD&ĐT) báo cáo thực trạng công tác tư vấn, hướng nghiệp và phân luồng học sinh giáo dục phổ thông trên địa bàn tỉnh, cụ thể như sau:

I. Giới thiệu chung

Hiện nay, trong hệ thống giáo dục của tỉnh Bình Phước có 276 cơ sở giáo dục phổ thông và giáo dục thường xuyên (trong đó có 122 trường Tiểu học; 108 trường THCS; 37 trường THPT và 09 cơ sở GDTX, GDNN-GDTX) với 213.276 học sinh (tiểu học 104.394; THCS 72.135; THPT 33.433; GDTX 3.314), số học sinh người dân tộc thiểu số là 46.232.

II. Thực trạng triển khai công tác tư vấn, hướng nghiệp và phân luồng học sinh

1. Cơ sở pháp lý triển khai công tác tư vấn, hướng nghiệp và phân luồng học sinh ở các trường phổ thông

Nghị quyết số 29-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương ngày 04/11/2013 đã đặt ra mục tiêu cụ thể đối với giáo dục phổ thông: "Đối với giáo dục phổ thông, tập trung phát triển trí tuệ, thể chất, hình thành phẩm chất, năng lực công dân, phát hiện và bồi dưỡng năng khiếu, định hướng nghề nghiệp cho học sinh. Nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện, chú trọng giáo dục lí tưởng, truyền thống, đạo đức, lối sống, ngoại ngữ, tin học, năng lực và kĩ năng thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tiễn… Bảo đảm cho học sinh có trình độ trung học cơ sở có tri thức phổ thông nền tảng, đáp ứng yêu cầu phân luồng mạnh sau trung học cơ sở; trung học phổ thông phải tiếp cận nghề nghiệp và chuẩn bị cho giai đoạn học sau phổ thông có chất lượng". Ngoài ra, trong nhiệm vụ giải pháp của Nghị quyết cũng đề cập đến việc cần phải "Tăng cường giáo dục thể chất, kiến thức quốc phòng, an ninh và hướng nghiệp" và "Đẩy mạnh phân luồng sau trung học cơ sở; định hướng nghề nghiệp ở trung học phổ thông. Tiếp tục nghiên cứu đổi mới hệ thống giáo dục phổ thông phù hợp với điều kiện cụ thể của đất nước và xu thế phát triển giáo dục của thế giới".

Nghị quyết số 44/NQ-CP của Chính phủ ngày 09/6/2014 cũng xác định rõ việc "Triển khai phân luồng và định hướng nghề nghiệp ở giáo dục phổ thông". Năm 2018, theo Quyết định số 522/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ ngày 14/5/2018 đã phê duyệt Đề án "Giáo dục hướng nghiệp và định hướng phân luồng học sinh trong giáo dục phổ thông giai đoạn 2018-2025". Đề án ra đời nhằm triển

khai các chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước về giáo dục hướng nghiệp và phân luồng học sinh phổ thông, trong đó xác định mục tiêu chung của công tác giáo dục hướng nghiệp và định hướng phân luồng học sinh là "Tạo bước đột phá về chất lượng giáo dục hướng nghiệp trong giáo dục phổ thông, góp phần chuyển biến mạnh mẽ công tác phân luồng học sinh sau trung học cơ sở và trung học phổ thông vào học các trình độ giáo dục nghề nghiệp phù hợp với yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội của đất nước và địa phương, đáp ứng nhu cầu nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực quốc gia, hội nhập khu vực và quốc tế".

Luật Giáo dục 2019 đưa ra mục tiêu đối với giáo dục phổ thông về: "Giáo dục trung học cơ sở nhằm củng cố và phát triển kết quả của giáo dục tiểu học; bảo đảm cho học sinh có học vấn phổ thông nền tảng, hiểu biết cần thiết tối thiểu về kĩ thuật và hướng nghiệp để tiếp tục học trung học phổ thông hoặc chương trình giáo dục nghề nghiệp" và "Giáo dục trung học phổ thông nhằm trang bị kiến thức công dân; bảo đảm cho học sinh củng cố, phát triển kết quả của giáo dục trung học cơ sở, hoàn thiện học vấn phổ thông và có hiểu biết thông thường về kĩ thuật, hướng nghiệp; có điều kiện phát huy năng lực cá nhân để lựa chọn hướng phát triển, tiếp tục học chương trình giáo dục đại học, giáo dục nghề nghiệp hoặc tham gia lao động, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc". Trong Luật cũng quy định: "Hướng nghiệp trong giáo dục là hệ thống các biện pháp tiến hành trong và ngoài cơ sở giáo dục để giúp học sinh có kiến thức về nghề nghiệp, khả năng lựa chọn nghề nghiệp trên cơ sở kết hợp nguyện vọng, sở trường của cá nhân với nhu cầu sử dụng lao động của xã hội". Tiếp đến, Thông tư 07/2022/TT-BGDĐT ngày 23/5/2022 của Bộ Giáo dục và Đào tạo (GDĐT) "Quy định công tác tư vấn nghề nghiệp, việc làm và hỗ trợ khởi nghiệp trong các cơ sở giáo dục" đã xác định nhiệm vụ của công tác tư vấn nghề nghiệp, việc làm đối với các cấp phổ thông như sau:

Đối với cấp Trung học cơ sở (THCS):

- Giáo dục học sinh có ý thức, thái độ tích cực về lao động, nghề nghiệp, việc làm; hướng dẫn học sinh khám phá sở thích, năng lực, sở trường, nguyện vọng nghề nghiệp của bản thân.

- Giáo dục học sinh hình thành, phát triển các kỹ năng xã hội, quản lý thời gian, ứng phó với căng thẳng, khủng hoảng, hợp tác và chia sẻ.

- Tạo môi trường, tổ chức cho học sinh làm quen, trải nghiệm thực tế một số nghề nghiệp, việc làm cơ bản phù hợp với điều kiện của nhà trường.

- Tư vấn, định hướng và bồi dưỡng kiến thức về nghề nghiệp, việc làm cho học sinh phù hợp với các ngành, nghề dự kiến lựa chọn.

- Cung cấp cho học sinh các thông tin, học liệu, tài liệu liên quan đến công tác tư vấn nghề nghiệp, việc làm.

Đối với cấp Trung học phổ thông (THPT):

- Giáo dục học sinh phát triển phẩm chất, năng lực bản thân và xác định nguyện vọng, sở thích nghề nghiệp;

- Cung cấp cho học sinh thông tin về các cơ sở giáo dục đại học, chương trình đào tạo và tư vấn cho học sinh về vị trí việc làm sau khi tốt nghiệp;

- Cung cấp cho học sinh thông tin và xu hướng phát triển của các ngành, nghề trong xã hội;

- Giáo dục học sinh hình thành, phát triển các kĩ năng làm việc nhóm, thuyết trình, lãnh đạo, lập kế hoạch, tự học, giải quyết vấn đề;

- Tổ chức cho học sinh tìm hiểu, trải nghiệm thực tế đối với nhóm nghề nghiệp, việc làm theo sở thích, nguyện vọng của học sinh và phù hợp với điều kiện của nhà trường.

2. Kết quả thực hiện công tác tư vấn, hướng nghiệp và phân luồng học sinh trên địa bàn tỉnh

2.1. Việc triển khai, chỉ đạo công tác tư vấn, hướng nghiệp và phân luồng học sinh phổ thông của Sở GDĐT

- Triển khai các văn bản chỉ đạo của Trung ương, Sở GDĐT đã phối hợp với các sở, ngành, các đơn vị liên quan tham mưu UBND tỉnh Kế hoạch số 181/KH-UBND ngày 31/7/2019 Triển khai thực hiện Đề án"Giáo dục hướng nghiệp và định hướng phân luồng học sinh trong giáo dục phổ thông giai đoạn 2018-2025" trên địa bàn tỉnh; Kế hoạch số 106/KH-UBND ngày 31/3/2021 về tư vấn tuyển sinh, hướng nghiệp và phân luồng học sinh trong giáo dục phổ thông giai đoạn 2021-2025 trên địa bàn tỉnh Bình Phước.

- Tham mưu UBND tỉnh phê duyệt Kế hoạch tuyển sinh hàng năm, trong đó có nội dung về tuyển sinh vào lớp 10 THPT hàng năm.

- Ban hành Công văn số 232/SGDĐT-GDTrH ngày 06/02/2020 về việc hướng dẫn triển khai Đề án "Giáo dục hướng nghiệp và định hướng phân luồng học sinh trong giáo dục phổ thông giai đoạn 2018 - 2025".

- Bên cạnh đó, thông qua văn bản hướng dẫn nhiệm vụ giáo dục hàng năm của ngành GDĐT, của các cấp học và công tác chính trị tư tưởng, học sinh, sinh viên đều có lồng ghép việc triển khai thực hiện công tác tư vấn, hướng nghiệp và phân luồng học sinh.

- Phối hợp với Tỉnh đoàn, Sở Lao động-Thương binh và Xã hội, Tạp chí Giáo dục triển khai các đợt tư vấn, hướng nghiệp cho học sinh THCS, THPT trên địa bàn tỉnh.

2.2. Công tác triển khai, thực hiện tư vấn, hướng nghiệp và phân luồng học sinh phổ thông tại các cơ sở giáo dục

- 100% các trường THCS, THPT trên địa tỉnh đã thành lập các ban, tổ tư vấn, hướng nghiệp cho học sinh, trong đó giao trách nhiệm cho 01 đồng chí lãnh đạo trường học trực tiếp phụ trách công tác tác tư vấn, hướng nghiệp.

- Việc đổi mới công tác tư vấn, hướng nghiệp và phân luồng học sinh:

+ Các trường luôn đổi mới, đa dạng hóa, vận dụng linh hoạt các hình thức tư vấn hướng nghiệp phù hợp với lứa tuổi học sinh; cung cấp kịp thời thông tin về cơ sở giáo dục nghề nghiệp, chính sách đối với người học các trình độ giáo dục nghề nghiệp, chính sách ưu đãi trong giáo dục nghề nghiệp, cơ hội khởi nghiệp, tìm kiếm việc làm, xu hướng thị trường lao động và nhu cầu sử dụng của thị trường lao động.

+ Bên cạnh việc triển khai công tác tư vấn, hướng nghiệp theo chương trình giáo dục của Bộ GDĐT, các nhà trường đã chủ động phối hợp với các Trung tâm giáo dục nghề nghiệp, giáo dục hướng nghiệp trong tỉnh và của thành phố Hồ Chí Minh, mời các chuyên gia tư vấn về triển khai các hoạt động tư vấn, hướng nghiệp cho học sinh. Hàng năm tổ chức được 04 đợt tư vấn, hướng nghiệp trực tuyến hoặc trực tiếp cho học sinh đang học lớp 12 tại các trường THPT trên địa bàn tỉnh; 04 tư vấn, hướng nghiệp trực tiếp cho 10 cơ sở giáo dục THCS và 01 đợt tư vấn trực tuyến trên truyền hình cho toàn thể học sinh đang học lớp 9 trên địa bàn tỉnh.

2.3. Kết quả thực hiện công tác phân luồng học sinh giai đoạn 2021-2023

- Năm 2021: Do dịch Covid-19 chỉ tuyển sinh được 10.799 người (181CĐ, 1.265TC, 8.172 SC và 1.181 dạy nghề thường xuyên dưới 3 tháng). Trong đó phân luồng học sinh sau tốt nghiệp THCS, THPT tham gia học nghề 4.248 (181CĐ, 1.265TC, 2802 SC và thường xuyên dưới 3 tháng.

- Năm 2022: Tuyển sinh 20.588 người (280 CĐ, 1.557 TC, 14.921 SC và 3830) dạy nghề thường xuyên dưới 3 tháng). Trong đó phân luồng học sinh sau tốt nghiệp lớp 9 có 15.688 em, trong đó học tiếp lớp 10 tại các trường THPT công lập trên địa bàn tỉnh là: 11.664 em đạt tỷ lệ 74%; vào các cơ sở GDNN trên địa bàn tỉnh học trình độ sơ cấp, trung cấp 3.347 đạt 21%/ 25% chỉ tiêu phân luồng (trình độ trung cấp đạt 10% 1.557/15.688)

- Năm 2023: Tuyển sinh 27.679 người (487 Cao đẳng, 1.801 Trung cấp, 8.630 Sơ cấp, 16.761 chương trình đào tạo nghề khác). Trong đó phân luồng học sinh sau tốt nghiệp THCS: Tốt nghiệp lớp 9 có 16.124 em, trong đó học tiếp lớp 10 tại các trường THPT công lập trên địa bàn tỉnh là: 12.085 em đạt 75%; vào các cơ sở GDNN trên địa bàn tỉnh học trình độ sơ cấp, trung cấp 2.708 đạt 16,8%/ 30% chỉ tiêu phân luồng (trình độ trung cấp đạt 11,2% 1.801/16.1245).

- Những học sinh tốt nghiệp THCS không trúng tuyển vào lớp 10 và không tham gia học nghề tại các cơ sở GDNN, Trung tâm GDNN-GDTX của tỉnh thì tham gia: học văn hóa tại các Trung tâm GDTX tỉnh, GDNN-GDTX cấp huyện để lấy bằng tốt nghiệp THPT; học nghề tại các cơ sở GDNN ngoài tỉnh; học văn hóa tại các trường THPT ngoài công lập và một số nghỉ học để phụ giúp gia đình...

III. Khó khăn, hạn chế và giải pháp khắc phục

1. Khó khăn, hạn chế

- Tâm lý chạy theo bằng cấp còn nặng nề. Văn hóa "khoa bảng", "bằng cấp" đã ăn sâu vào tiềm thức của mọi người dân; mọi phụ huynh học sinh đều mong muốn con, em mình vào học THPT và tiếp tục học lên Đại học, thậm chí muốn có bằng cấp cao hơn nữa (không biết năng lực thực sự của con em); ngược lại không muốn con, em mình vào học các trường thuộc hệ thống GDNN.

- Chính sách tuyển sinh vào Cao đẳng và Đại học (CĐ, ĐH) đã có tác động không nhỏ tới việc phân luồng học sinh sau THCS, THPT vào hệ thống GDNN. Việc tuyển sinh vào các trường CĐ, ĐH thông qua xét tuyển nên cơ hội để học sinh tốt nghiệp THPT vào học CĐ, ĐH được mở rộng hơn. Hệ lụy là luồng học sinh tốt nghiệp THCS và THPT vào hệ thống GDNN thấp, các cơ sở GDNN càng khó khăn hơn trong tuyển sinh, trong thu hút học sinh vào học. Hậu quả là các cơ

sở GDNN trong tỉnh tuy tuyển sinh vượt kế hoạch chung, nhưng số tuyển sinh trình độ cao đẳng và trung cấp còn thấp (2022 có 280 học viên cao đẳng và 1.557 học viên trung cấp trên 15.688 em được tuyển sinh; 2023 chỉ có 487 học viên cao đẳng và 1.801 học viên trung cấp trên 16.124 được tuyển sinh); còn lại đa số là đào tạo sơ cấp, thường xuyên ngắn hạn dưới 03 tháng. Thực trạng này khiến cho phân luồng học sinh sau THCS và THPT không đạt được mục tiêu đặt ra.

- Những hạn chế, bất cập của hoạt động giáo dục hướng nghiệp (GDHN), tư vấn học tập và tư vấn nghề cho học sinh THCS:

+ Thiếu hệ thống thông tin về GDHN và định hướng phân luồng học sinh sau THCS và THPT; thiếu cơ sở dữ liệu về nghề nghiệp, TTLĐ và việc làm, về ngành nghề đào tạo và các cơ sở đào tạo, về chính sách đối với người học và chính sách ưu đãi trong GDNN, về cơ hội khởi nghiệp, tìm kiếm việc làm, xu hướng TTLĐ và nhu cầu nhân lực của TTLĐ... Đồng thời, học sinh cũng không hiểu được những đặc điểm tâm sinh lý, những phẩm chất và năng lực của bản thân để lựa chọn hướng đi, nghề nghiệp tương lai cho phù hợp.

+ Đội ngũ tư vấn, hướng nghiệp cho học sinh các cấp học chủ yếu là kiêm nhiệm, chưa được đào tạo chuyên sâu và ít có cơ hội tham gia các đợt tập huấn, cập nhật kiến thức về tư vấn hướng nghiệp, tư vấn nghề nghiệp cho học sinh. Chủ yếu là tham gia các đợt tập huấn theo Kế hoạch của ngành giáo dục về tư vấn tâm lý học sinh.

- Năng lực, quy mô tuyển sinh, ngành nghề tuyển sinh của các cơ sở GDNN, quy mô các Trung tâm Giáo dục nghề nghiệp - Giáo dục thường xuyên (GDNN-GDTX); GDTX không đảm bảo, đội ngũ giáo viên dạy văn hóa, dạy nghề thiếu. Trên địa bàn tỉnh ngành nghề, quy mô tuyển sinh trung cấp, cao đẳng được cấp 62 nghề/2.285 chi tiêu (Cao đẳng 27 nghề/685 chỉ tiêu; trung cấp 35 nghề/1.600 chỉ tiêu); có 02 trường cao đẳng, 02 trường trung cấp đang hoạt động, Vì vậy, nếu thực hiện theo chỉ tiêu phân luồng 35% năm 2024, tương đương có 5.875/16.786 HS và 40% năm 2025, tương đương 5.800/14.501 vào học nghề trình độ trung cấp, thì các cơ sở GDNN sẽ không đủ năng lực tuyển sinh, đào tạo nghề (chỉ tiêu trung cấp 1.600 em, nếu tuyển sinh vượt 10% sẽ bị phạt và rút giấy đăng ký hoạt động GDNN).

- Ngoài ra những hạn chế về chính sách lao động, việc làm và chính sách lương đối với người tốt nghiệp trình độ sơ và trung cấp dẫn đến hạn chế trong việc thu hút học sinh vào học các cơ sở GDNN.

- Về công tác phối hợp, tổ chức tuyên truyền chưa được thường xuyên, liên tục trong năm học, chỉ tập trung vào thời điểm học kỳ 2 (từ tháng 3 đến tháng 5) cho đối tượng học sinh cuối cấp II, và cấp III, thông qua các buổi tư vấn trực tiếp tại các điểm trường và trên truyền hình (10 buổi trực tiếp và 01 buổi trên truyền hình vào tháng 9- 10; bên cạnh đó, các cơ sở GDNN cũng liên hệ với các trường THCS, THPT để triển khai thực hiện tư vấn nhưng cũng tập trung vào thời điểm học kỳ 2 của năm học. Số người tham gia học nghề các cấp trình độ trên địa bàn tỉnh còn thấp, chưa đảm bảo hết số đã phân luồng mặc dù có nhiều hình thức tuyên truyền.

2. Giải pháp khắc phục

Để nâng cao hơn nữa chất lượng công tác tư vấn, hướng nghiệp và đặc biệt là đảm bảo tỷ lệ phân luồng học sinh theo quy định. Trong thời gian tới ngành GDĐT chủ trong tập trung triển khai một số nội dung cụ thể sau:

- Đổi mới và tăng cường công tác thông tin, truyền thông nhằm nâng cao nhận thức của cơ quan quản lý giáo dục các cấp, các cơ sở giáo dục phổ thông, cha mẹ học sinh và học sinh cũng như các tầng lớp nhân dân về chủ trương giáo dục hướng nghiệp và định hướng phân luồng học sinh trong giáo dục phổ thông.

- Đổi mới mạnh mẽ nội dung, phương pháp, hình thức giáo dục hướng nghiệp, đẩy mạnh phân luồng trong trường phổ thông qua các môn học và hoạt động giáo dục trong nhà trường gắn với việc thực hiện đổi mới chương trình giáo dục phổ thông theo hướng tinh giản, hiện đại, thiết thực, phù hợp với lứa tuổi; tăng thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tế cuộc sống.

- Cùng với đó, đa dạng hóa, vận dụng linh hoạt các hình thức tư vấn hướng nghiệp phù hợp với tâm lý, sinh lý lứa tuổi; đảm bảo học sinh được tiếp cận đầy đủ thông tin về cơ sở giáo dục nghề nghiệp, xu hướng thị trường lao động và nhu cầu sử dụng của thị trường lao động.

- Tăng cường phối hợp giữa các cơ sở giáo dục phổ thông, các cơ quan quản lý giáo dục với các cơ sở giáo dục nghề nghiệp trong hoạt động giáo dục hướng nghiệp và thu hút học sinh trung học sau khi tốt nghiệp vào học tại các cơ sở giáo dục nghề nghiệp; có chính sách ưu đãi đối với người học các trình độ giáo dục nghề nghiệp.

- Xây dựng, phát triển đội ngũ cán bộ quản lý, giáo viên, nhân viên tư vấn, nhất là phát huy vai trò của giáo viên chủ nhiệm nhằm làm tốt công tác giáo dục hướng nghiệp, định hướng phân luồng học sinh trong các trường phổ thông, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục và đào tạo.

- Tăng cường cơ sở vật chất (phòng học bộ môn, phòng tin học), trang thiết bị dạy học tiên tiến gắn với giáo dục hướng nghiệp trong giáo dục phổ thông.

Trên đây là báo cáo thực trạng tổ chức tư vấn, hướng nghiệp và phân luồng học sinh giáo dục phổ thông trên địa bàn tỉnh./.

Nơi nhận:
- Như kính gửi;
- Lưu: VT, GDTrH.

KT. GIÁM ĐỐC
PHÓ GIÁM ĐỐC

CỘNG HÒA X.H.C.N VIỆT NAM
SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TỈNH BÌNH PHƯỚC

Trần Ngọc Thắng